

הכנסת העשרים מושב רביעי

פרוטוקול מס' 501
מישיבת ועדת החינוך, התרבות והספורט
יום שלישי, ג' בכסלו התשע"ח (21 בנובמבר 2017), שעה 9:45

סדר היום:

1. הערכות התוכניות למניעת אובדנות בבתי הספר והכנסת תכנית YAM.
2. התחייבות לתקצוב התוכנית הלאומית למניעת אובדנות - לציון היום הבינלאומי למניעת התאבדויות

נכחו:

חברי הוועדה:

יעקב מרגי – היו"ר
אמיר אוחנה
מסעוד גנאים
אברהם נגוסה

חברי הכנסת:

יעל גרמן
אליעזר שטרן

מוזמנים:

– מפקחת על צוותים טיפוליים, משרד העבודה והשירותים החברתיים	ליאורה רמון
– עובד סוציאלי, מפקח ארצי אובדן ושוכל, משרד העבודה והשירותים החברתיים	אילן שריף
– מדריכה ארצית ביחידה למצבי לחץ, משרד החינוך	רחל משה אברהם
– מנהלת היחידה להתמודדות במצבי לחץ, משרד החינוך	יוכי סימן טוב
– רפרנטית בריאות באג"ת, משרד האוצר	ליאור קוטלר
– עורכת דין, מנהלת היחידה למניעת אובדנות, משרד הבריאות	שושי אייזנברג רץ
– סגנית מנהלת היחידה למניעת אובדנות, משרד הבריאות	שירה שק
– מרכזת תחום אובדנות במרכז הלאומי לבקרת מח, משרד הבריאות	טלי בראון
– מרכז הטיפול הפסיכו-סוציאלי בעולי אתיפויה, משרד העלייה והקליטה	בהרן מלדה
– יחידת מאור, היחידה למשא ומתן, משטרת ישראל	רפ"ק עומר פרי
– יו"ר המועצה הלאומית למניעת אובדנות	פרופ' גיל זלצמן
– מנהל אגף, עיריית ירושלים	איתמר בר עזר
– חבר כנסת לשעבר	אברהם מיכאלי
– מנהל אגף חינוך	אייל בלוד
– סגן מנהל מערך בריאות הנפש ארצי, קופת חולים מאוחדת	גיל רביב
– מנהל התיכון ליד"ה ליד האוניברסיטה, ירושלים	ד"ר גלעד אמיר
– פסיכולוגית קלינית, חברת סגל, המרכז הבינתחומי הרצליה	פרופ' ענת קלומק
– ארגון "חבל הצלה"	אבי קסב
– אחראית בנושא מניעת פגיעות מיניות ואובדנות, פורום ועדי ההורים היישוביים	טלי דאואן קטן
– פורום ועדי ההורים היישוביים	זאב גולדבלט
– עורכת דין, המועצה לשלום הילד	לירון אשל
– מנכ"ל ער"ן	דוד קורן
– מנהלת מקצועית ארצית, ער"ן	ד"ר שירי דניאלס
– יו"ר עמותת "בשביל החיים"	ד"ר אבשלום אדרת
– עמותת "בשביל החיים"	ד"ר סנדרין בורשטיין ליפסיקס

1. הערכות התוכניות למניעת אובדנות בבתי הספר והכנסת תכנית YAM. 2. התחייבות לתקצוב התוכנית הלאומית למניעת אובדנות - לציון היום הבינלאומי למניעת התאבדויות

היו"ר יעקב מרגי:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, ה-21 בנובמבר 2017, ג' בכסלו תשע"ח.

אמנם זה לא ציון יום למניעת האובדנות בכנסת, ארגנו את זה, אבל זה יום. בדרך העוקפת הצלחנו לארגן יום שלא במסגרת זה, אבל זה יום. יהיו מספר דיונים בכנסת סביב הנושא הזה.

על סדר היום של שולחן הוועדה – היערכות התוכניות למניעת אובדנות בבתי הספר והכנסת תוכנית YAM. נשמע מה היא התוכנית ואיפה זה עומד, וכן התחייבות לתקצוב התוכנית הלאומית למניעת אובדנות לציון היום הבינלאומי למניעת אובדנות.

סעיף 2, הכנסנו אותו למקרה שוועדת העבודה, הרווחה והבריאות לא יקבעו דיון. הייתי מקיים את הדיון על הסוגיה הזו. אנחנו נתייחס אליה כמשנית בדיון כאן. נמצא את זה בוועדת העבודה, הרווחה והבריאות.

ברשותכם, אני אומר מספר מילים לפתיחה של הישיבה הזו ולאחר מכן נפתח דיון.

מדינת ישראל משקיעה ועושה קמפיינים במאות מיליוני שקלים במאבק בתאונות דרכים וטוב שכך, אך באותו זמן בישראל מתאבדים מדי שנה כחמש מאות בני ובנות אדם כשרבע מהם הם צעירים מתחת לגיל 25. תארו לכם, לא עלינו ולא עליכם, שכבה שלמה בבית ספר אזורי, נעלמת. תארו לכם חס ושלום פלוגה שלמה של חיילים, נעלמת. תארו לכם שמושב או קיבוץ שלם חס ושלום, נעלם. חמש מאות איש מתאבדים כל שנה ואני מנסה לזעזע. אני אומר את זה, עוד לא הזדעזעתי, כי ללא זעזוע, הלוואי ואולי נזעזע, כי יש תוכניות ייעודיות למניעת אובדנות בבתי ספר ויש תוכנית לאומית שהמדינה אישרה. לא יודע מה לומר, זה לא על סדר היום. אני בכל אופן לא מרגיש שזה כוס התה של השרים הייעודים.

בשבוע שעבר 15 ילדים חולי SMA, זעזע את כל המדינה וטוב שכך. כולם התגייסו. חמש מאות מתאבדים שניתן לטפל בהם, ניתן למנוע לפחות חלק גדול מהם, אני כבר לא מדבר על ניסיונות התאבדות. ניתן לטפל בהם, תוכניות מוכחות, ולא נעשה דבר, ותסלחו לי שאני אומר לא נעשה דבר, כי יכול להיות שנעשה משהו מינורי שזה לא מצליח כנראה, והיום הזה כאן אנחנו בכנסת, שהשדולה בכנסת שגויסתי אליה למרות עיסוקי הרבים, בראשותי התחדשה פעילותה, וכן עמותת "בשביל החיים", שלא תחשבו שעליכם המלאכה לגמור אם גייסתם אותי, אלא תצטרכו לעבוד יותר קשה, וכן המרצת דם וסם חיים למועצה הלאומית למניעת אובדנות, שנשמע, אני מקווה שנמצאים איתנו כאן. כולנו ביחד נפיח חיים בתוכניות וננסה לשים את הנושא על סדר היום ולו שיקויים בנו המציל נפש אחת בישראל, כאילו הציל עולם מלא, אז ודאי כמה עולמות שלמים ומלאים. תודה.

חברי הכנסת, רוצים להתבטא לפני?

אלעזר שטרן (יש עתיד):

אני רק רוצה לברך על עצם קיום הדיון.

היו"ר יעקב מרגי:

זה המקום גם להודות להיענות לא מבוטלת של חברי כנסת, כשנים עשר חברי כנסת שהביעו נכונות להיות חברי השדולה. לא אקרא את שמותיהם, אבל זה המקום להודות לכולם. בבקשה, אלעזר.

אלעזר שטרן (יש עתיד):

אני רק רוצה לומר שהמשפט האחרון שאמרת, שכל המציל נפש אחת מישראל, אני בטוח שכל תוכנית שתהיה פה על השולחן וישנה על השולחן, בטוח יכולה להציל לפחות נער אחד או נערה אחת ולו בשביל זה שווה כל מה שנעשה בתוך זה.

היו"ר יעקב מרגי:

תודה. "בשביל החיים", בבקשה.

אלעזר שטרן (יש עתיד):

אולי משפט אחד, שליחה. אני קראתי את "בשביל החיים". אני רוצה לומר שאני לא מכיר הנצחות, ואני מתעסק המון בעולם ההנצחות, יותר מאשר איך למנוע את המוות הבא, כאילו בתוך זה, ואני חושב שזו זכות גדולה להנציח.

היו"ר יעקב מרגי:

היה לך חלק גם במניעת המוות הבא.

אלעזר שטרן (יש עתיד):

בסדר.

היו"ר יעקב מרגי:

לא מבוטל. בבקשה.

ד"ר אבשלום אדרת:

שמי אבשלום אדרת, יושב ראש עמותת "בשביל החיים" במשך שש השנים האחרונות ופעיל בעמותה הרבה שנים.

למעשה זמן קצר אחר שהבן שלי התאבד אני הגעתי למסקנה שאני לא יכול להשאיר את המוות שלו כמשהו שהיה ונעלם. תחושת הפספוס הנוראית, איך חיים של נער צעיר שהיו לו הרבה חלומות והרבה שאיפות לעתיד, נמחקו ברגע אחד. אני החלטתי שאני אעשה הכול כדי שילדים כמו ערן, כמו הבן שלי ואחרים, לא יגיעו לנקודה שבה הם חושבים שהדרך היחידה לפתור את המצוקה שלהם היא על ידי התאבדות.

די בהתחלה נרתמתי לעשות קודם כול הרצאות לחיילים. פנו אלי מהצבא ולאט לאט מפה לאוזן זה התפזר שאני מביא את הסיפור האישי והצבא קיבל אותנו בזרועות פתוחות, אותי ועוד חברים בעמותה שהגיעו ומגיעים עד היום לדבר עם חיילים על המצוקה ועל זה שאפשר אחרת ולא צריך להגיע לנקודה הזאת.

נקודת המפנה אני חושב בכל התייחסות שלי למה אפשר לעשות עם צעירים, הייתה שלפני בערך עשר שנים הגעתי לבית הספר שבו הבן שלי למד, בית ספר בן צבי בקריית אונו. הם רצו שאני אדבר על אחד הנושאים שאני גם מקדם במקביל לנושא הזה של ההתאבדות, הנושא של האינטרנט, כי הסיפור של ההתאבדות של ערן קשורה גם למה שקרה לו באינטרנט, אבל באותו ערב אחרי השיחה ואחרי שסיכמנו שאני אבוא לדבר שם, טלפנה אלי יועצת בית הספר ואמרה שהיא קיבלה עכשיו מכתב מאחת התלמידות ובמכתב הזה התלמידה אומרת שהיא תשים קץ לחייה כי היא לא יכולה לסבול יותר את ההתייחסות אליה. היא אמרה, שמע אבשלום, אולי יותר כדאי שאתה לא תדבר על האינטרנט, אלא תדבר עם הילדים על הנושא של ההתאבדות ומה קרה לבן שלך בנושא הזה. נכנסתי, זה היה סיפור לא פשוט. יש להם שתיים עשרה כיתות י'. עברתי בין הכיתות, סיפרתי את הסיפור ושאלתי את הילדים אחרי השיחה הזאת, איך זה לכם לשמוע דבר כזה קשה? ובלי יוצא מן הכלל מה שהם אמרו, למה אף אחד אף פעם לא מדבר איתנו על הנושאים האלה? ואז אמרתי שצריך לעשות הכול כדי להיכנס לבתי הספר ולדבר על הדברים האלה, ואז ניסינו להיכנס לכמה בתי ספר. זה היה לא פשוט. המנהלים מאוד התנגדו. היה קשה לשכנע שבאמת אפשר לדבר על זה. הופיעו המחקרים של מדלן גולדה בארצות הברית שאמרו שאפשר לדבר על הנושאים האלה, ודיבור אחראי על התאבדות יציל חיים ויגרום לאנשים להבין שאפשר לקבל עזרה. אנחנו לא ויתרנו, המשכו להיכנס לבתי ספר.

נקודת מפנה ללא ספק בכל הסיפור הזה הייתה כרמל, בחורה צעירה בת 17 שפנתה אלינו ואמרה, מוכרחים לעשות משהו, החברה שלי התאבדה בבית ספר תיכון ליד"ה, והיא הצליחה לרתום את מנהל בית הספר שיושב כאן וידבר עוד כמה דקות, שנעשה פרויקט בבית הספר, והמודל שאנחנו גיבשנו היה לדבר עם המורים על הנושא הזה, לדבר עם ההורים ולדבר עם התלמידים, להיכנס לכיתות ולדבר עם התלמידים.

מה זה עשה לבית הספר? גלעד יספר, אבל מתוך זה אנחנו הבנו שחייבים להיכנס לבית ספר ולדבר עם כולם.

כשמדברים על נושא של שומרי סף, שומר סף זה כל אחד, ואנשים לא מבינים את הקונספט הזה, לא מבינים שזה פשוט למנוע אובדנות, אבל קודם כול צריך לדעת את הסימנים, לדעת מה לעשות כשאתה רואה מישהו שיש לו את הסימנים האלה.

כאשר הסתבר שיצאו המחקרים על תוכנית YAM, תוכנית שבמשך חמש שעות של לימוד בכיתה י' הצליחו להוריד ב-50% את ניסיונות ההתאבדות של הילדים, אמרתי, זה הדבר, חייבים להביא את זה לכאן.

מסעוד גנאים (הרשימה המשותפת):

אבל זה לא בישראל.

ד"ר אבשלום אדרת:

זה באירופה. תוכנית YAM נוסתה במשך חמש שנים, אחת עשרה מדינות. אחת המדינות הייתה ישראל. זה לא היה בבתי הספר של משרד החינוך, זה היה בבתי הספר של משרד הכלכלה שהיום נדמה לי זה עבר למשרד הרווחה, והתוצאות היו מדהימות. אני לא מכיר ואני עוסק גם בחינוך ובחברה, תוכנית התערבות שבתקופה כל כך קצרה מגיעה להישגים כל כך מרשימים, ואני חושב שהצלחנו להעביר את המסר הזה. גם המועצה הלאומית למניעת אובדנות שבראשה עומד פרופ' פרופ' גיל זלצמן שוודאי ידבר עוד מעט, גם היא המליצה על התוכנית הזאת. אני חושב שאנחנו צריכים כאן בוועדה הזאת לתת רוח גבית למשרד החינוך, לשפ"י, ליוכי שמשקיעה שנים בנושא הזה. ללא ספק אנחנו ליוונו את המאמץ של שפ"י לאורך כך הדרך. זה היה באמת הרואי מול ההתנגדות של המערכת, התנגדות של בתי ספר להכניס את הנושא הזה לתוך בתי הספר.

כשאני הייתי בכנס האחרון של שפ"י, שפ"י עצמה דיברו על זה, חייבים לדבר כבר עם תלמידים עצמם, לא רק עם היועצות, לא רק עם המורים ולא רק עם ההורים, לדבר עם התלמידים עצמם. זו פריצת דרך ענקית ואנחנו שליוונו את כל המהלכים האלה במשך עשרות שנים, אנחנו יודעים להעריך, ואני פונה ישירות ליוכי. יוכי, אנחנו יודעים להעריך את הפעילות שלך, את ההישגים העצומים האלה שעשית בתחום הזה. אני יודע שאת לא עשית לבד, אבל עמדת בראש חץ והיו הרבה התנגדויות, והדוקטורט שלך שהראה שכמעט 60% מהילדים שהתאבדו בבתי הספר במדינת ישראל, היחידים שידעו על זה היו החברים שלהם, והחברים שלהם לא דיברו על זה כי הם עדיין חשבו שלדווח על זה שחבר שלהם רוצה להתאבד, זאת הלשנה, והם לא דיווחו על זה ולו היו מדווחים, יכול להיות שעוד עשרות ילדים היו איתנו בחיים. את בהחלט פורצת דרך בתחום הזה. הייתי שמח אם הוועדה הזאת היום תתאחד מאחורייך ומאחורי שפ"י כדי להכניס את הנושא הזה כמה שיותר מהר לתוך מערכת החינוך. פשוט זו הצלת חיים.

היו"ר יעקב מרגי:

תודה. אנחנו ניתן להציג מה זה YAM. אני חושב שזה הדבר הנכון לעשות ולאחר מכן נפתח דיון. בבקשה, תציגו את עצמכם.

ד"ר אבשלום אדרת:

רק אולי שנייה אחת. מנהל בית ספר ליד"ה חייב לצאת.

היו"ר יעקב מרגי:

חשבת שיותר נכון שיראה, אבל אם אתה חייב לצאת - - -

ד"ר אבשלום אדרת:

כן.

היו"ר יעקב מרגי:

בבקשה.

ד"ר גלעד אמיר:

גלעד אמיר, מנהל התיכון ליד האוניברסיטה בירושלים.

אני מכיר את המספר של חמש מאות איש בשנה, אבל בשבילי הסטטיסטיקה הופכת להיות שם. ב-1 באוקטובר 2013 קרה אסון בבית הספר אותו אני מנהל. תלמידת כיתה י"א התאבדה, תלמידה מוכשרת, הייתה בתוכנית בבית הספר של מחוננים ומצטיינים, חברותית, רגישה לזולת, עזרה לחבריה, הייתה מחוץ לבית הספר בחוג לסיירות, בלימודי תיאטרון, הייתה שנה חמישית בבית הספר ואף אחד לא ראה בה ילדה בסיכון. בדיעבד הסתבר לנו שהילדה עברה כמה שבועות של מצוקה שבית ספר לא ידע על כך, ובית הספר נכנס לתקופה ארוכה של התמודדות, כל מעגל והצרכים שלו, מעגל החברים הקרובים, מעגל הכיתה, השכבה, המעגל של כל תלמידי בית הספר, מעגל המורים שלימדו אותה, מעגל חדר המורים בכללותו, מעגל של ההורים, התמודדות בכל מיני כיוונים. אחרי כמה חודשים נוצר קשר בין בית הספר ובין עמותת "בשביל החיים", קשר שנוצר כמו שסיפרת, בזכות חברה של התלמידה שלנו, כרמל, שהחליטה שזה חשוב לבית הספר והיא צדקה.

ביחד עם העמותה עברנו שלב, משלב של התמודדות לשלב של הכשרה, הכשרה כשומרי סף, וזה כלל את המורים, זה כלל את ההורים וזה כלל את התלמידים.

אני מצטרף למה שאבשלום אמר. זו לא תוכנית ארוכה של המון שעות, זו תוכנית ממוקדת של כמה שעות ולא יותר. למדנו לזהות סימני מצוקה, למדנו איך נכון להתמודד איתם, השגחה צמודה.

מסעוד גנאים (הרשימה המשותפת):

סליחה, מי מעביר התוכנית, בית הספר או שבאים מחוץ לבית הספר?

ד"ר גלעד אמיר:

בשלב ראשון הפעילות הייתה חיצונית. קיבלנו עזרה של העמותה. למדנו בין היתר לדבר על הנושא, כי באמת היה קשר של שתיקה בעניין הזה. למדנו לדבר על אובדנות. הבנו שלדבר על אובדנות לא מגביר את הסיכוי לאובדנות, אלא להיפך, נותן סיכוי למנוע חלק מהמקרים. בהחלט הייתה אמירה שכרמל אמרה ולא רק היא, שאם ההורים, החברים, צוות בית הספר היו עוברים את ההכשרה הזאת של שומרי סף, יתכן מאוד שהאסון היה נמנע בבית הספר.

בית הספר הכניס את התוכנית הזאת של מניעת אובדנות לתוכנית קבועה שלו. מורים מקבלים ריענון מדי זמן. הורדנו את גיל ההכשרה. בהתחלה חשבנו על חטיבה עליונה, אבל עכשיו אנחנו הכנסנו את זה גם לחטיבת ביניים. מכיתה ח' בעצם אנחנו כבר עוסקים בנושא.

עוד שלב שעברנו ואני שמח עליו, שבהתחלה את ההכשרות האלה עשו אנשים מ"בשביל החיים", אבל היום היועצות שלנו לקחו את זה על עצמן והן עושות את זה.

אנחנו מקבלים לא פעם פניות גם של חברים, של מורים, של הורים. אנחנו עושים כל מאמץ לטפל בפניות האלה ביסודיות. אנחנו לא חסינים מאסונות בעתיד אבל אנחנו מרגישים שאנחנו יודעים יותר טוב להתמודד ואנחנו מקווים שאנחנו מונעים מה שאפשר.

מבחינתנו השפה הבית ספרית השתנתה. אנחנו מדברים היום אחרת. כמנהל, אני יכול לומר שאין טראומה קשה יותר ואני לעולם לא אשכח את ה-1 באוקטובר 2013. אני מאחל לעמיתיי המנהלים להגיע לתובנות האלה בלי לחוות אסון. אני מציע לקיים מפגשי מנהלים בכל מחוז. אני ניסיתי ואני אומר, זה עדיין קשה. עדיין מנהלים, יש תמיד דברים יותר דחופים ויותר על האג'נדה ויש איזו רתיעה מלעסוק בנושא. אני חושב שצריך לקיים מפגשי מנהלים בכל מחוז, להכשיר צוותים בבתי ספר ולהפחית את המימדים של התופעה.

היו"ר יעקב מרגי:

תודה רבה לך. בבקשה.

ד"ר סנדרין בורשטיין ליפסיקס:

שמי ד"ר סנדרין בורשטיין ליפסיקס ואני באה בשם עמותת "בשביל החיים" ובשיתוף פעולה עם שפ"י במשרד החינוך.

המצגת הזאת הוכנה בשיתוף פעולה ואנחנו באמת רוצים להציג לאן אנחנו ממשיכים עם נושא מניעת האובדנות בתחום החינוכי בקרב בני נוער.

אם הייתי אומרת לכם, צריך 77 צעירים שיעברו איזושהי תוכנית התערבות כדי להציל נער או נערה אחת, הייתם מוכנים לעשות את זה? אני חושבת שכן, ושמענו את מנהל בית הספר שאמר שהוא היה מוכן והוא באמת עשה את זה.

מסעוד גנאים (הרשימה המשותפת):

אבל למה שאר בתי הספר מתנגדים או מסתייגים?

היו"ר יעקב מרגי:

זה לא מתנגדים. אני הייתי מציע להיכנס ישר למצגת, כי אנחנו קצת רוצים לנצל את היום בצורה מיטבית.

(הצגת מצגת)

ד"ר סנדרין בורשטיין ליפסיקס:

נציג את כל התמונה. קודם כול, אנחנו כן צריכים לראות מה הנתונים, ממש בקצרה, בעצם מה התוצאה של התוכניות של משרד החינוך שהופעלו עד היום. אנחנו כן רואים ירידה במספר ההתאבדויות ובשיעורי האובדנות בקרב צעירים בגילאי 15 עד 24, במיוחד בגילאים של בית הספר, שזה 15 עד 18. משנת 2001 אנחנו רואים ירידה מ-85 ל-53 מקרים בשנה. ה-53 מקרים האלה, אי אפשר להתעלם מהם.

היו"ר יעקב מרגי:

את יודעת לבדוד את השירות הצבאי עד גיל 24?

פרופ' גיל זלצמן:

שירות צבאי עד 15 לשנה.

ד"ר סנדרין בורשטיין ליפסיקס:

אבל הירידה בקרב צעירים בגילאי 15 עד 18 היא בערך של 63%. כשאנחנו מסתכלים על גילאים יותר מבוגרים, הירידות הן מצומצמות יותר. כשאנחנו מכשירים בני נוער ונותנים להם כלים להתמודד עם משברים, אנחנו גם מוכינים אותם להמשך החיים ואנחנו גם משפיעים על קבוצות הסיכון בגילאים גבוהים.

לגבי מחשבות התאבדות, תסתכלו מה קורה, אין כל כך הרבה מידע בארץ. יש כמה סקרים, הנתונים הם די זהים. אנחנו מדברים בערך על רבע מבני הנוער שבכל רגע נתון חושבים על התאבדות. זה שיעורים מאוד גבוהים.

אלעזר שטרן (יש עתיד):

בכל רגע נתון או רבע מכלל בני הנוער חושבים על זה פעם?

ד"ר סנדרין בורשטיין ליפסיקס:

אחד מכל ארבעה בני נוער חושבים על זה.

אלעזר שטרן (יש עתיד):

זה משהו אחר, זאת אומרת זה לא בכל רגע.

היו"ר יעקב מרגי:

כן, אבל זה לא חד פעמי.

אלעזר שטרן (יש עתיד):

הבנתי.

ד"ר סנדרין בורשטיין ליפסיקס:

לגבי ניסיונות התאבדות, כשאנחנו מדברים על אובדנות, אנחנו מדברים על משהו שהוא הרבה יותר רחב מהתאבדויות. יש השפעות גם לניסיונות התאבדות על בני משפחה ועל חברים ועל בתי ספר ועל מעגלים נרחבים יותר. אנחנו מדברים בעצם על ניסיונות התאבדות כאיזושהי תופעה של גיל ההתבגרות. אתם רואים את ה"פיק" בגילאי 19, זאת אומרת סביב גיל הצבא. אצל נערות זה קצת לפני, אצל נערים זה קצת אחרי.

אחרי שאנחנו רואים והתמקדנו פה בבני נוער, צריך להבין שכשאנחנו מסתכלים על איפה בעצם אפשר להתערב, המקום הכי הגיוני והמקום שאנחנו נמצא הכי הרבה בני נוער, זו הזירה של בית הספר וגם ה-WHO, הארגון העולמי לבריאות כבר בשנת 2004 הודיע שבית הספר זה מקום שצריך להשתמש בו, מקום שהוא יעיל גם בקידום בריאות נפשית, צמצום של התנהגויות סיכון ומניעת אובדנות. אנחנו מכינים את הצעירים לחיים.

יוכי, הייתי רוצה שאת תציגי עכשיו את החלק שלך, מה שנעשה עד היום.

יוכי סימן טוב:

אני יוכי סימן טוב, אני מנהלת של היחידה להתמודדות עם מצבי לחץ וחירום בשפ"י.

אנחנו עוסקים הרבה מאוד במניעת אובדנות, במיוחד במשך חמש עשרה שנים כמעט, בשנים השנים האחרונות בצורה מוגברת בגלל התוכנית הלאומית למניעת התאבדויות והתקצוב שמאפשר לנו יותר.

יש לנו 3,700 אנשים, יועצים ופסיכולוגים שקיבלו חשיפה של יומיים לתכנים המרכזיים של מניעת אובדנות, שבאמת היו שם מיטב המומחים. יש הכשרות שומרי סף שנעשו על ידי מדריכות היחידה שלנו, שזה קרוב ל-7,000 אנשים, פסיכולוגים חינוכיים בעבר לא עשו הערכות סיכון ולא טיפלו באובדנות. הייתה הסכמה בפיילוט של התוכנית שהם כן יעשו את זה והם לומדים את זה ועושים וחוסכים בעצם למערכת בריאות הנפש הרבה עוגמת נפש וגם חוסכים להורים ולילד ללכת לחדר מיון או לבית חולים. לפעמים כנראה מונעים אשפוזים. 620 פסיכולוגים סיימו את התוכנית.

אני רוצה להגיד בשמחה שהשנה צפינו ל-300 בהכשרה הנוכחית. הגיעו 670. זה עשה לי בעיה מאוד גדולה עם המכרז, אבל אנחנו עומדים בזה. 670 פסיכולוגים לומדים, כי ההכשרה, הם אמרו שזאת הייתה בין הטובות ביותר שהייתה להם. מדובר על פסיכולוגים לפעמים שעשרים שנה עובדים. הם אמרו שההכשרה מצוינת והם מרגישים שהם מאוד מקבלים מזה והם הופכים להיות אחרים אחרי ההכשרה הזאת, אז יש לנו היום 670 בדרך.

הערכות סיכון אצל פסיכולוגים חינוכיים נעשו מעל 3,000 כמו שאתם רואים, 3,159. טיפולים לתלמידים בתוך מערכת החינוך, שזה או בבית ספר או בשירות הפסיכולוגי-חינוכי – 929.

יעל גרמן (יש עתיד):

סליחה, אולי תסבירי רק את ההבדל בין הערכות סיכון לבין הכשרת שומרי סף.

יוכי סימן טוב:

אוקיי. הכשרת שומרי סף זה חשיפה למה שאבשלוס אמר, שכל אדם בעצם יכול למנוע אובדנות. אולי אני מקדימה את המאוחר, אבל בכנס שעשינו השנה לשבע מאות יועצות, שהוא לא מופיע פה, שכחנו להכניס אותו אבל אני אגיד אותו, על תוכנית YAM, ונמצאות פה ד"ר אלה שראל ורחל אברהם שמובילות את הנושא הזה, הבאנו פאנל של אנשים שעשו את זה. כמו שאלעד תיאר, שעשו מעשה בעקבות ההכשרה. אחת הדוברות המאוד מרגשות שממש גרמה לדמעות הייתה מורה מקצועית למדעים בבית ספר יסודי שלמדה הכשרת שומרי סף לפני כמה שנים עם היועצת והצילה חיים בטיול בארצות הברית. ממש הצילה חיים. ממש מרגש. תלמידים שהשתתפו בתוכנית גם סיפרו על החוויות שלהם, זאת אומרת אנחנו בהסכמה מלאה שצריך לדבר עם הילדים, אין פה ויכוח בכלל. אז זו הכשרת שומרי סף, זה להכשיר את האדם הלא בהכרח מקצועי לדעת לזהות סימני מצוקה ולהגיב נכון. אנחנו קוראים לזה קורס החייאה נפשית.

הערכת סיכון זה כשיש חשש שהילד אובדני, יש שאלונים מקצועיים, יש ראיון מקצועי שלוקח עד שלוש שעות, שפסיכולוג עושה עם ילד לברר את רמת הסיכון שלו. לפעמים הוא יראה שהוא לא בסיכון בכלל, לפעמים הוא יראה שהוא בסיכון מאוד גבוה וצריך מייד חדר מיון. לפעמים הוא יגיד, זה סיכון בינוני וזה לטיפול בשפ"י.

יעל גרמן (יש עתיד):

וזה נעשה כבר על ידי פסיכולוג.

יוכי סימן טוב:

כן, פסיכולוגים חינוכיים.

יש 929 ילדים שמקבלים טיפולים, אמרנו, ויש תוכנית חוסן. תוכנית חוסן היא לא תוכנית שמדברת ישירות על התאבדות. אני אסביר אותה. היא תוכנית שהוכחה ביותר ממחקר אחד כיעילה כנגד פוסט טראומה, מכיוון שיש בה מרכיבים שמאוד מזוהים עם מרכיבים שעשויים להפחית אובדנות, אז אנשי חוסן באו, זה עם מרכז כהן האריס שלא נמצאים פה, והציגו את התוכנית בפני הוועדה הבין משרדית והוועדה הבין משרדית אישרה שנעשה פיילוט כדי לבדוק האם היא יעילה כנגד אובדנות. חשבנו לעשות את זה שנה שעברה בעיר מסוימת שהיא הסכימה, אני לא אגיד את שמה, לא להשמיץ פה, ובדקה האחרונה הם הבריזו לנו. עשינו שם את התוכנית ומנהלת אגף חינוך, כשהיא ראתה את השאלונים של לפני ואחרי, אמרה, בשום אופן, זה יעשה לה בעיה עם ההורים. הבנו שהיא לא מסוגלת לזה.

היום בכפר סבא הפקנו לקחים ואני כן אזכיר את מי שכן לקח את זה על עצמו. הפקנו לקחים, הראינו לוועדי ההורים את השאלונים לפני ואחרי והסברנו להם מה הולך להיות ושכנענו אותם. אמרנו, אם היה איזשהו שאלון קשה שהיה מאתר שהילד שלך אולי יכול למות מסרטן, לא היית מסכים? הם הבינו. הסברנו גם מה שמדלן גולדה לימדה אותנו, שזה לא מזיק לשאול על אובדנות. אף על פי שהשאלון, כשרואים אותו ברגע הראשון, אפילו הילדים סיפרו שברגע הראשון הם אמרו, מה זה? מה שואלים אותנו? הם הסכימו ובכפר סבא התחלנו מהלך של בדיקה לפני ואחרי תוכנית חוסן, לבדוק את רמת האובדנות של הילדים ולבדוק האם התוכנית אכן מועילה.

בכל מקרה אני מכניסה את זה למרות שזאת לא תוכנית שעדיין הוכחה לגמרי כיעילה, כי היא מאוד משנה שפה בבית ספר. היא מאוד גורמת לרוגע ויש לנו איזושהי אינדיקציה על עיר מסוימת שבה הייתה רמת אובדנות מאוד גבוהה. המפקחת אמרה לי, יוכי, אני לא יכולה יותר, מה לעשות שנה הבאה? ולפני שידענו על YAM, אמרתי לה, אולי ננסה את חוסן. אמרתי לה, לפחות לנסות משהו.

פרופ' ענת ברונשטיין פלומק שמלווה אותנו כיועצת אקדמית כבר הרבה שנים נמצאת פה. היא ליוותה את זה. היא אמרה לה שבסוף אותה שנה ירדה רמת האובדנות ל-30%, אז ענת אמרה לה, את שומעת מה שאת אומרת? שזה באמת משמעותי, אז לכן אנחנו בודקים את זה. עדיין לא ברור אם זה יוכח מחקרית, אבל אנחנו בודקים את זה בכפר סבא. כל בתי הספר בכפר סבא, החטיבות והעל יסודיים עוברים את התוכנית ואנחנו בודקים לפני ואחרי.

מסעוד גנאים (הרשימה המשותפת):

זה כולל למורים בבית הספר?

יוכי סימן טוב:

כן. התכנית הזאת היא לא אנשים מבחוץ כמו תוכנית YAM שתיכף סנדרין תסביר - - -

מסעוד גנאים (הרשימה המשותפת):

לא, הכוונה לא רק הפסיכולוגיות החינוכיות.

יוכי סימן טוב:

לא, לא, לא, מכשירים את המורים שלושים שעות והם מלמדים את הילדים ואז חוזרים לקבל הדרכה מיועצת בית הספר והיא מדריכה אותם וכך ממשיך.

היו"ר יעקב מרגי:

יוכי, שאלה. מבחינת הפעילות שלכם בבתי הספר, היא על כל ההשכלה של הממלכתי, ממלכתי-דתי?

יוכי סימן טוב:

הכול.

היו"ר יעקב מרגי:

אין רתיעה?

יוכי סימן טוב:

תראה, רתיעה הייתה מאוד חזקה בעבר. היום גם מורות מבית יעקב, מנהלות מבית יעקב עברו הכשרת שומרי סף וביקשו עוד. יש מספר מוסדות שזה לוקח יותר זמן לשכנע אותם, אבל סך הכול אנחנו היום במקום אחר מבחינת היכולת לדבר את הנושא.

היו"ר יעקב מרגי:

אוקיי.

יוכי סימן טוב:

הדרכה סביב אירועים – יש מדריכות של היחידה שלנו, שלי, שהן שמונים במספר מכל הארץ, מכל המגזרים, מכל המחוזות, שנותנות יעוץ טלפוני והדרכה כשצריך ללכת לבית הספר, על כל מקרה של סיכון כולל ב-00:22, 00:00 בלילה, בלי שעות כוננות, אני חייבת לציין את זה, בלי לקבל אגורה נוספת על יום ההדרכה שלהן או יומיים הדרכה.

היו"ר יעקב מרגי:

עוד שאלה יש לי. מי יוצר את המגע הראשוני בין בית הספר לשפ"י?

יוכי סימן טוב:

בדרך כלל זו יוזמה שלנו, פרואקטיבית אנחנו - - -

היו"ר יעקב מרגי:

לא, כשזה אקטיבי מבית הספר.

יוכי סימן טוב:

הם פונים למפקחת על היועצים שאותה הם מכירים.

היו"ר יעקב מרגי:

מי זה "הם"?

יוכי סימן טוב:

המנהלים.

היו"ר יעקב מרגי:

זה מנהל או יועצת?

יוכי סימן טוב:

זה כל פעם תלוי בבשלות של המקום. לפעמים זה בא מהיועצת, לפעמים זה בא מהמנהל, לפעמים כמו שאתה שומע פה, תלמידה שיזמה, אבל ברוב המקרים זו יועצת בית הספר שהיא מודעת, היא לומדת. אנחנו מלמדים את זה כל הזמן. כל הזמן יש הכשרות מעבר למה שאני מראה פה.

היו"ר יעקב מרגי:

במידה ויש יועצת ויש לה שעות.

יוכי סימן טוב:

כן, זה גם נכון.

היו"ר יעקב מרגי:

זה לאור המצוקה.

יוכי סימן טוב:

זה גם נכון.

היו"ר יעקב מרגי:

לכן שאלתי, כי היועצת, זה אך טבעי שזה תפקידה.

יוכי סימן טוב:

נכון, אבל מה שעשינו בשנים האחרונות, זה שעשינו את זה כשפה ליותר ויותר מורים, הורים ותלמידים. יש לנו תדריך להורה שחושש שילדו אובדני, והוא מופץ והוא גם באינטרנט, כך שהמודעות עלתה. על מנת לגמרי שלא יובן כאילו גמרנו לעבוד, יש לנו המון עבודה, אבל נעשתה הרבה עבודה.

יש לנו מדריכה מתאמת בכל רשות שנכנסת לתוכנית הלאומית, ויש, לא כתבנו את זה, כנס YAM שעשינו ממש בתחילת השנה לאור ההמלצה של המועצה הלאומית למניעת התאבדויות, שפרופ' פרופ' גיל זלצמן הוא היושב ראש שלה וגם המנחה שלי לדוקטורט. ודאי שהיינו קשובים להמלצה. עשינו כנס מאוד גדול של חשיפה. אני כבר אגיד שמה שבינתיים קורה, זה שאנחנו לא התחלנו בעצם ללמד את YAM ואנחנו עושים תוכנית "בוחרים בחיים" שהיא מאוד דומה, שהיא שלנו, בגלל זכויות יוצרים. פנינו לפרופ' דנוטה וסרמן שהיא זאת שהיא בעלת התוכנית והיא דרשה שאנשים שלה יבואו לארץ ונממן טיסות ונממן בית מלון וכו', שהם ילמדו את האנשים שלנו. לנו אין התנגדות אבל אתה יודע, הפרוצדורה שנדרשת לפי החוק היא ארוכה לדבר כזה, במיוחד שזה מחו"ל. זה איפה שזה עומד במשרד החינוך. אני כבר מקדימה אולי את המאוחר אבל אני אומרת, זו הסיבה שבעצם תוכנית YAM, לא מלמדים אותה כרגע.

היו"ר יעקב מרגי:

החלופה של משרד החינוך, אנחנו לא מכניסים ראש בקיר. לא יכולנו להביא מ-YAM תוכנית מוכחת. צריך לראות איך עוקפים את כל הבירוקרטיות והפרוצדורות. בינתיים החלופה שמשרד החינוך מציע, כאשת מקצוע, את יכולה לומר לי שזה פחות או יותר נותן את אותו מענה?

יוכי סימן טוב:

אני חושבת שכן, אני חושבת שזה דומה. אנחנו מלווים את זה במחקר. אנחנו לא עושים את זה בלי מחקר, כי כל נושא של מניעת אובדנות, כל דיבור וכל התערבות במניעת אובדנות, אנחנו עושים מאוד בזהירות.

אברהם נגוסה (הליכוד):

אבל מה מבחינת העלות?

היו"ר יעקב מרגי:

זה המקום להודות לחבר הכנסת נגוסה שנענה והוא יקיים גם דיון בוועדת העלייה והקליטה.

יוכי סימן טוב:

אני לא חושבת שהבעיה עכשיו זה עלויות. כרגע לגבי YAM ספציפית אנחנו צריכים לרכוש זכויות יוצרים וזה תהליך ארוך כי צריך להכריז כספק יחיד וזה תהליך שהתחלנו אותו, אבל זה ייקח זמן.

אלעזר שטרן (יש עתיד):

אם את אומרת שאתם עוקבים במחקר אחרי זה - - -

יוכי סימן טוב:

אחרי "בוחרים בחיים" שזו תוכנית דומה שאנחנו פיתחנו.

אלעזר שטרן (יש עתיד):

כן, כן, לזה התכוונתי, וב-YAM הם הציגו על 40%-50% ירידה תוך שנה.

יוכי סימן טוב:

בניסיונות אובדניות.

אלעזר שטרן (יש עתיד):

האם יש לכם מדדים ביחס לתוכנית שלכם?

יוכי סימן טוב:

אנחנו בפיילוט השנה. שנה שעברה זה היה מיני פיילוט של שני בתי ספר. השנה זה שש עשרה כיתות כי אנחנו צריכים להוכיח שזה אכן יעיל.

ד"ר סנדרין בורשטיין ליפסיקס:

אז אתם יודעים כבר את המטרה של YAM, זה באמת להפחית אובדנות ולעודד פנייה לעזרה, שזה באמת הדברים הבסיסיים שנחוצים בכל תוכנית למניעת אובדנות.

אני עוברת רגע לעיקר ואני אגיד לכם ממה מורכבת התוכנית. אמצעי הלמידה הם מאוד פשוטים. יש לנו ספרון, הכול כבר מוכח מחקרית, ספרון, פוסטרים, שיח קבוצתי, הרצאה פרונטלית ומשחק תפקידים שפונה בעצם לרמה הרגשית ונותן לבני הנוער להתנסות.

אנחנו מדברים על חמישה מפגשים של 45 עד 60 דקות שמתפרסים על פני שלושה שבועות.

בואו נראה איפה זה נמצא היום בעולם, איפה משתמשים ב-YAM וזו רק ההתחלה. אנחנו מדברים על תוכנית שמעוגנת בזכויות יוצרים משנת 2014 אני חושבת, היכרות של עשרות, אפילו מאות בתי ספר כולל מחקר שממומן על ידי ה-NIMH, מוסד בהודו.

יעל גרמן (יש עתיד):

בארצות הברית בסך הכול בארבעים בתי ספר.

ד"ר סנדרין בורשטיין ליפסיקס:

זה פילוט, זו התחלה. זה התחיל באירופה וזה עבר לארצות הברית, לאוסטרליה. אוסטרליה היום מתכננת להעביר את הפרוייקט במסגרת מערכת החינוך. life span זה פרוייקט לאומי של אוסטרליה למניעת אובדנות. באנגליה התוכנית גם תועבר במסגרת משרד החינוך והם התחילו בעצם בארבעים וחמישה בתי ספר, זאת אומרת אתם רואים שהפריסה כבר תוך שלוש שנים היא מאוד מרשימה.

הבסיס המחקרי של התוכנית הזאת, כמובן יש עוד שעכשיו מתפתח סביב באמת המרכזים החדשים שמעבירים את התוכנית. הבסיס הקיים כרגע הוא במחקר הסיילי שנקרא Saving and Empowering Young Life in Europe, מעל 11,000 תלמידים באירופה בעשר מדינות אירופאיות שהשוותה את ה-YAM לעוד שתי תוכניות ובדקו בעצם מספר ניסיונות התאבדות לאחר שלושה ושניים עשר חודשים. מה שאנחנו רואים, זה בעצם ששתי התוכניות הראשונות, ה-QPR, שזה הכשרת שומרי סף, וסקרינינג, איתור אקטיבי באמצעות שאלונים והפנייה להערכה מקצועית, זה שתי הזרועות הנוספות של המחקר וה-YAM זו התוכנית השלישית שמופנית לתלמידים.

כשאנחנו מסתכלים על הממצאים, אנחנו רואים שבהשוואה בין QPR והקרוק סטריט, שזו התוכנית של האיתור האקטיבי, אנחנו משווים את זה לקבוצת הביקורת אחרי שנים עשר חודשים, אין הבדלים בין התוצאות של ההתערבויות האלה ביחס לקבוצת הביקורת, וכשאנחנו מתקדמים ב-YAM אנחנו רואים שאחרי שנים עשר חודשים אנחנו מוצאים צמצום של 50% כמו שנאמר כאן, בהתווספות של מקרים חדשים של ניסיונות התאבדות. אנחנו רואים ירידה במחשבות ובתוכניות התאבדות וגם ברמות של דכאון ברמה בינונית עד חמורה.

יש עוד כל מיני אלמנטים שאנחנו מוצאים בעקבות התוכנית: שינוי בעמדות והתנהגויות גם של ההורים של התלמידים שהיו מעורבים בתוכנית, זיהוי של מצוקה נפשית. הילדים, יש להם את היכולת, את המסוגלות לבחון ולהכיר את הסימפטומים בעצמם וגם לחברים שלהם. יש להם יכולת טובה יותר להתמודד רגשית, והכול, שוב, נעשתה הערכה של לפני ואחרי, מעקב יחסית ארוך של שנה אחרי. אנחנו רואים גם שינוי במיומנויות ההתמודדות וביכולת שלהם לפתור בעיות, בדרך שהם מתנהלים עם קונפליקטים, בדרכים לא אלימות, מפתחים יותר אמפטיה כלפי חברים. יש להם איזשהו שינוי בדרך שבה הם מתמודדים עם הקשיים ובסופו של דבר הדבר מתבטא בירידה בניסיונות התאבדות.

היו"ר יעקב מרגי:

תודה לד"ר בורשטיין. אני רוצה לתת ליושב ראש המועצה הלאומית, אבל לפני כן חבר הכנסת מסעוד גנאים רוצה לצאת. ד"ר שירלי אברהמי, גם כן מספר מילים לאחר מכן.

מסעוד גנאים (הרשימה המשותפת):

תודה אדוני היושב ראש. בקצרה, אין ספק שזו לא פעם ראשונה שאנחנו נדרשנו לתופעה הכאובה והטרגית הזו. מדובר בחמש מאות בני אדם, 20% מבני הנוער. אחד מכל ארבעה או חמישה בני נוער חושב על התאבדות ואלה נתונים לא חדשים לצערי. נותרת רק השאלה מה עושים כדי להציל את בני הנוער שלנו, מה עושים כדי למנוע את ההתאבדות הבאה בדרך.

למה אני שאלתי על המורים? אני הייתי מורה לפני חמש עשרה שנה, ובזמנו לא הייתה מודעות לעניין של המצוקה של התלמיד, לכן חייבים להטמיע את זה בקרב המורים וגם ההורים. צריך משהו הוליסטי כולל את כולם, ואם באמת התוכנית הזו, YAM, שהיא שבדית במקור, היא מתאימה והיא טובה והיא הוכיחה את עצמה, אז למה לא לזרז את זה ולמה משרד החינוך לא אוסף את המנהלים? אתה יכול למנוע מהנער הבא מלהתאבד או מישהו אחר להתאבד, ואם הכול תלוי שאנחנו יכולים להפחית 40% או 50% בזכות תוכנית כזו, למה לא לזרז את זה?

היו"ר יעקב מרגי:

תודה. ד"ר שירלי אברהמי, בבקשה.

ד"ר שירלי אברהמי:

ברכות לך אדוני יושב ראש הוועדה על עמידתך בראשות השדולה, ואכן אתה מצטרף פה לשורה של חברי כנסת שעמדו בראשות השדולה לאורך השנים וביניהם חברי הכנסת לשעבר אברהם מיכאלי, גם צריך להזכיר את רן כהן ואחרים שעמדו בראשות השדולה הזאת. אני חושבת שזה חשוב בהקשר של הדיון היום, כי במחקר שאני עשיתי בכובעי הקודם כמנהלת מרכז המחקר והמידע של הכנסת, כתבתי על למידה מהצלחות, איזה תוכניות אפקטיביות בעולם למניעת התאבדות.

בעולם למדו שיש שתי אסטרטגיות שנתפסו כמוצלחות, אחת היא העלאת מודעות והשנייה היא צמצום הזמינות לאמצעים קטלניים. אני חושבת הדיון הזה וכל מה שנעשה כאן היום זה בעצם העלאת המודעות. כאשר הכנסת יוזמת יום דיון ציבורי בנושא הזה, בדיוק על האסטרטגיה הזאת אנחנו מדברים, על העלאת מודעות של הציבור ולכן זה חשוב כל כך.

עוד שתי הערות קצרות. אחת, אני פה כמו רבים אחרים נמצאת ומלווה את הנושא הזה שנים רבות ואני חושבת שזאת פשוט ברכה לראות כמה התחום הזה התקדם וכמה היום מגיעים ומדברים כבר על מספרים מאוד גדולים בבתי הספר, כאשר יושב פה אבשלום שהתדפק על דלתות נעולות בתחילת דרכו, בוודאי יוכי בכל מה שהיא הובילה במשרד החינוך, ובאיזה מקום אחר אנחנו נמצאים היום, וזה אומר שמלחמות שלפעמים נראות חסרות תוחלת, הן מאוד אפקטיביות, וכפי שאמרת אדוני היושב ראש, כל המציל נפש אחת, בוודאי מציל עולם ומלואו, אז נותן תחושה של הצלחות גדולות שרק יכולות להימשך, ועל זה כמובן ירחיבו אנשי המקצוע שמומחים פה.

אני לא אדבר על YAM, כי זו תוכנית שעכשיו מתחילה ואנשי המקצוע מציגים אותה כפי שהיא נעשית בעולם, אבל כן אני רוצה לדבר על משהו שכבר נעשה ולהסב את תשומת הלב בהערה קצרה לנושא שלפי דעתי לא מדובר עליו כל כך, והוא הכשרת שומרי הסף. לא על זה לא מדובר, על זה מדובר המון. כאשר מכשירים שומרי סף, וגם זאת אסטרטגיה אפקטיבית מאוד, בעצם מבקשים מאנשים שאינם אנשי מקצוע להיות ערים לסימני מצוקה. זו אסטרטגיה אפקטיבית, זה חשוב, זה מציל חיים וזה הוכיח את עצמו בארץ ובעולם, אבל צריך לזכור שאנחנו נותנים בזה אחריות לחברים בבתי הספר, למפקדות בצבא, למש"קיות ת"ש ולגורמים אחרים. יושבים פה מטפלים, וכל מי שמטפל יודע שאם מישו מתאבד במשמרת שלך, אתה נשאר עם רגשי אשמה לכל החיים כמו משפחה, ואני חושבת שאחד הדברים שצריך להזכיר לשומרי הסף ואני עדיין לא שמעתי עליו, יכול להיות שהוא נאמר ואם הוא נאמר, אני מתנצלת. אחד הדברים שצריך להגיד לשומרי הסף, שכן יכול להיות שתרחש התאבדות במשמרת שלך. אתה לא תהיה אשם בה וזה דבר חשוב שנראה לי שצריך להיאמר בעיקר לצעירים שבין שומרי הסף, לאלה שהם באמת בחזית הכי קדמית שלה. אני חושבת שזה נושא שצריך להתייחס אליו, כי החשיבות שלהם היא אדירה אבל גם האחריות שאנחנו מטילים על שומרי הסף היא גדולה מאוד. לנושא הזה צריך לשים לב, אז שוב, הרבה תודה.

גם אני חושבת שצריך להתייחס להשתתפות הנרחבת של חברי הכנסת בדיון, שגם זה לא מובן מאליו וגם זאת חלק מהאסטרטגיה של העלאת המודעות. שוב, תודה לך.

היו"ר יעקב מרגי:

אני אעביר את רשות הדיבור לחברת הכנסת יעל גרמן, שרת הבריאות לשעבר.

בתחילת הדברים אמרתי שזו לא כוס התה של השרים. בתקופתה זו הייתה כוס התה שלה.

אברהם מיכאלי:

זו השרה הראשונה שהביאה לנו תקציב בפועל.

היו"ר יעקב מרגי:

אז אמרתי, זו כוס התה שלה. אני חושב שאמרתי בצורה הכי ברורה. בבקשה.

יעל גרמן (יש עתיד):

תודה רבה וראשית, ברכות.

אני חושבת שלעמוד בראש השדולה זאת זכות אבל זאת גם חובה.

היו"ר יעקב מרגי:

שמעת מה היא אמרה על שומרי הסף?

יעל גרמן (יש עתיד):

נכון.

היו"ר יעקב מרגי:

אני עוד אדרוש כיסוי ביטוחי.

יעל גרמן (יש עתיד):

זה ממש כך. לא כולם הסכימו וזה לקח לנו שנתיים עד שמצאנו, אז ברכות, וברכות כמוכן לחבר הכנסת היקר והאהוב, מיכאלי, שלמעשה היה כאב לי ולימד אותי את הנושא ובאמת עסק בו כל כך רבות.

אני רק רוצה לומר שני דברים. אחד, ראיתי שחלק מהנושאים זה התקציבים, אז אני רציתי רק לדעת שאכן יש תקציב לכל התוכניות שאנחנו מדברים עליהן.

דבר שני, וזה בהמשך ישיר לדבריה של שירלי. אני לא מכירה את תוכנית YAM. היא נשמעת נהדר. אני חושבת שכל תוכנית שנוגעת בנושא הזה, מכיוון שהנושא הזה הוא כמעט בתול, אז כל תוכנית שתיגע, להערכתי תביא את התשואות שאנחנו מצפים.

אני כן רוצה להתריע שתוכנית YAM לא תגרום לכך שהתוכניות האחרות תעלמנה, שהיא לא תבוא על חשבון הכשרת שומרי הסף וכל התוכניות הנפלאות שאנחנו שמענו, אז אם זה לא יבוא על חשבון, אני מברכת ומקווה שאכן ימצאו התקציבים, ומתנצלת, זה יום מטורף. אני פשוט חייבת להמשיך.

אברהם נגוסה (הליכוד):

אני גם רוצה לצרף באמת כמה הערות.

כפי שאנחנו ראינו, זו תוכנית מאוד חשובה. אני גם מבין שאתם הצגתם למשרד החינוך לפני חצי שנה ועדיין התוכנית לא פועלת במערכת החינוך, אז באמת אנחנו רוצים לדעת למה זה קורה, כי אני שאלתי קודם אם מדובר בתקציב, אם זה ממש עוצר את העניין.

אני גם באמת מצטרף לברכות של חברינו, חבר הכנסת לשעבר אברהם מיכאלי. אנחנו הפסדנו ואני מקווה שבעתיד הוא ימשיך.

אני גם מברך את היושב ראש שקיימת דיון חשוב, כי אנחנו מכירים את הנושא הזה בעיקר בקרב העולים החדשים כתוצאה מממעבר מתרבות לתרבות והמתח בתקופת המעבר, ולכן אני חושב שהתוכנית הזאת דווקא יכולה לעזור לשנות את המציאות. אני רוצה לשמוע ממשרד החינוך באמת למה לא לוקחים את התוכנית הזו ומפעילים אותה מייד במערכת החינוך. תודה.

היו"ר יעקב מרגי:

תודה, נשמע. גיל, בבקשה.

פרופ' גיל זלצמן:

אני פרופ' פרופ' גיל זלצמן, יושב ראש המועצה הלאומית למניעת התאבדויות, מינוי של השרה לשעבר גרמן כשהיא החליטה להיכנס לנושא ואז הוקמה גם היחידה למניעת התאבדויות בראשות שושי הרץ שנמצאת כאן. אני גם מנהל בית חולים גהה ופסיכיאטר ילדים, מנהל מחלקת יום לנוער.

תודה ליושב ראש שאתם מקיימים את הדיון, לחבר הכנסת לשעבר מיכאלי שדחף וממשיך לדחוף מאחורי הקלעים ולבוא אפילו לצעדות.

אני רוצה להגיד כמה דברים, אני אנסה להיות מאוד פרקטי, כי אם נסיים את הדיון הזה בזה שכולם מחמיאים אחד לשני, אז יופי, באנו לירושלים, עשינו טיול וכולנו מרגישים טוב - - -

היו"ר יעקב מרגי:

בסוף הדיון יהיו גם מחמאות, אבל גם דרישות.

פרופ' גיל זלצמן:

אז אני רוצה להיות מאוד אופרטיבי. קודם כול, כשעושים תוכנית למניעת התאבדות בארץ ובעולם, היא צריכה להיות מבוססת ראיות. להשקיע מיליונים ולהשקיע מאמץ, לשבת ולדון ולעשות פעולות קשות כשאינן הוכחות, זה לא נכון.

ה-evidence שעליו נשענה התוכנית כשהיא התחילה, הוא מחקר גדול מאוד שנעשה ב-2005 שהוביל אותו פרופ' מן מניו יורק, ואז באמת חינוך שומרי סף נחשב לאסטרטגיה הטובה ביותר בקטינים. לפני שנה יצא מאמר נוסף. אני הובלתי קבוצה באירופה של נציגים מכל מדינות אירופה במימון האיחוד האירופי ודווקא בניגוד למה שנאמר פה על ידי כמה אנשים, חינוך שומרי סף זה nice to have, זה טוב שיש, זה מצוין שמורים יודעים, אבל כשבדקים האם זה מונע את ההתאבדות של הילד הבא, לא עוד פנייה לטיפול או מודעות אלא מניעת התאבדות, שזה ה-outcome שחשוב לנו, שלא יהיו יותר התאבדויות, יהיו פחות התאבדויות, כנראה שזה פחות אפקטיבי, והבשורה החשובה של המחקר העדכני מהשנתיים האחרונות זה שצריכים לעבור מעבודה על המורים לעבודה על התלמידים. המחקר הזה שנמצא פה, צריך להבין על מה מדובר. לא נעשה מעולם במחקר אי פעם עבודה על 11,000 בני נוער. זה דבר שאין לו דומה, ו-11,000 בני נוער קיבלו YAM, חינוך שומרי סף ושיטה נוספת, ו-YAM יצא הרבה יותר חזק, כך שאם הולכים על evidence ורוצים לשים את הכסף במקום שיש הוכחה, התוכנית הזאת היא מוכחת, והיא מוכחת היום בניגוד להוכחות שהיו בעבר, שנמצאו כפחות יעילות.

היו"ר יעקב מרגי:

היא הנותנת, לכן תאמר לי כיו"ר המועצה מה אתם עושים קודם כול, מה לא נעשה, מה אתה חושב שאפשר לעשות?

אני יודע שיש קשיים אובייקטיביים ולא אובייקטיביים, לכן זו הבמה שלך. כל היום הזה מיועד לא עבור "בשביל החיים". זה בא לתת לך כלים. אם אני אשיג מזה שאנחנו נפיח חיים בתוכניות, בהחלטת הממשלה ונציג את הכול, אז הצלחנו ביום הזה.

פרופ' גיל זלצמן:

אז דבר אחד חשוב מאוד שהוועדה הזאת, אני מקווה, תעשה, זה לדאוג שאותם 55 מיליון שקלים שבזמנו גרמן הצליחה להעביר בהצעת מחליטים להחלטת ממשלה, ימשיכו ולא יגמרו זאת אומרת, זה לא תקציב חד פעמי. התאבדויות לא נגמרות.

היו"ר יעקב מרגי:

זו לא הייתה החלטה חד פעמית.

פרופ' גיל זלצמן:

אז צריך לוודא שזה לא יעלם ולא ילך למקומות אחרים. אני אומר את זה מתוך ידיעה ולא מתוך ניחוש, שתעזרו לנו בזה, להשקיע.

היו"ר יעקב מרגי:

בוא תכניס אותנו לזה. ההחלטה התקבלה בשנת 2013.

פרופ' גיל זלצמן:

לשלוש שנים.

היו"ר יעקב מרגי:

לשלוש שנים, זאת אומרת, בשלוש שנים האלה התקציב מוצה.

פרופ' גיל זלצמן:

מוצה כולו.

היו"ר יעקב מרגי:

2017?

פרופ' גיל זלצמן:

זה אולי שושי תוכל להגיד יותר.

קריאה:

השלוש שנים היו 2015, 2016 ו-2017.

היו"ר יעקב מרגי:

תקציב 2018 שהוא חצי מהתקציב הדו שנתי, יש ביטוי להחלטת הממשלה?

שושי אייזנברג הרץ:

אנחנו עוד לא ראינו את זה שחור על גבי לבן, אבל כן, יהיה לזה ביטוי. אנחנו עוד לא ראינו שזה נכנס לבסיס התקציב וזה מה שמדאיג אותי.

היו"ר יעקב מרגי:

מ-2017 זה בבסיס התקציב?

שושי אייזנברג הרץ:

2017, נמצא תקציב, עדיין לא בבסיס התקציב. היו 18 מיליון, קוצץ ב-4 מיליון.

היו"ר יעקב מרגי:

באחוזים, כמה זה?

קריאה:

22%

היו"ר יעקב מרגי:

אוקיי, יפה.

שושי אייזנברג הרץ:

במהלך השנה, אגב. זה לא בתחילת השנה, אז יש לזה משמעות על תוכניות עבודה.

היו"ר יעקב מרגי:

ב-2018 עדיין את לא רואה את זה?

שושי אייזנברג הרץ:

2018, יהיה. אנחנו עוד לא יודעים כמה. הפעם אנחנו בונים על 18 מיליון.

היו"ר יעקב מרגי:

הקיצוץ בגלל תת ביצוע?

שושי אייזנברג הרץ:

לא בגלל תת ביצוע.

פרופ' גיל זלצמן:

הקיצוץ הוא רוחבי.

היו"ר יעקב מרגי:

מבחינתכם תוכניות שכתבתם, שרציתם ליישם, בוצעו? המועצה הלאומית כתבה תוכנית - - -

פרופ' גיל זלצמן:

יצא מכרז לחברה חיצונית באאוטסורסינג, שתנהל את תוכנית המניעה. המכרז צריך להיסגר בחודש הקרוב.

שושי אייזנברג הרץ:

הוא נסגר. סיימנו ראיונות, הוא בישורת האחרונה שלו.

היו"ר יעקב מרגי:

בבקשה, תשלים.

פרופ' גיל זלצמן:

כן, אז אני רק אשלים את החלק האקדמי של זה שהוא חשוב, כי בלי הוכחה אין טעם להשקיע. השיטה הזאת שנקראת YAM, היא אחת. אגב, יש עוד שיטות, היא לא היחידה ואולי פרופ' קלומק תרצה להוסיף. יש עוד שיטות. למה YAM קוסמת לנו? כי היא כבר קיימת, נבדקה על 11,000 תלמידים, הוכיחה ירידה בכמות ההתאבדויות וניסיונות ההתאבדות, לא רק פנייה לעזרה, ונעשתה גם בארץ. יש השתתפה בפרוייקט הזה. זה נעשה על בתי ספר לא במשרד החינוך אלא במשרד התמי"ת, בתי ספר של תלמידים יותר מורכבים, יותר קשים, והצליחה שם, לכן יש גם תרגום לעברית של התוכנית.

אמיר אוחנה (הליכוד):

מה זה נקרא הצליחה? נתונים?

פרופ' גיל זלצמן:

אין עדיין תוצאות סופיות של עיבוד הנתונים, אבל יש ירידה בכמות ניסיונות ההתאבדות. כמו שאמרתם נכון, התאבדות זה אירוע נדיר ולכן למדוד התאבדויות, אז ירדת מ-3 ל-2, אתה אומר, ירד 30%.

זה לא אמיתי, אבל ניסיונות התאבדות שזו הדרך להתאבדות, זה השלב לפני, ירדו, ואני לא רוצה לזרוק מספרים כי העיבוד הסטטיסטי לא הסתיים, אבל אם יש לך 11,000 באירופה, אז לא ממש מעניין אותי החמישה בתי ספר בישראל.

למה זה תקוע? זה תקוע, כמו שהזכירו, על פרוצדורות. פרופ' דנוטה ורסמן וקרולינסקה משבדיה שעשתה את התוכנית ועשתה את המחקר, היא פיתחה את זה, היא רוצה להעביר את התורה. היא לא רוצה שאנחנו נעשה על דעת עצמנו, והיא רוצה להיות זאת שמאמנת את המאמנים. אני לא מעלה על דעתי שבגלל דבר כזה טכני, פשוט, שלא יודעים איך להזמין פרופ' משבדיה, נמצא דרך.

היו"ר יעקב מרגי:

רגע, זה שונה ממה שהבנתי קודם. היא סך הכול רוצה לאמן את המאמנים.

פרופ' גיל זלצמן:

נכון, אבל בשביל זה צריך להביא אותה במטוס, לתת לה מלון ולתת לה כמה גרושים.

היו"ר יעקב מרגי:

תראה כמה אנשים אנחנו מביאים לארץ יום יום.

פרופ' גיל זלצמן:

יפה. אני בטוח שלמטרות אחרות עושים את זה בקלות. פה הבירוקרטיה עצרה את זה. אם פה אתם יכולים לעזור שתהיה החלטה שפה צריך לקצר בירוקרטיה, זו הצלת חיים. כל יום שעובר זו הצלת חיים, להביא את האנשים שהמציאו את ה-YAM, יבואו לפה, יעשו תוכנית, ילמדו את המלמדים ומאותו רגע נפיץ את זה החוצה, נלמד את כל מי שצריך, נכניס את התוכנית פנימה.

אני רוצה להגיד עוד שני דברים חשובים, אחד, עבודת הדוקטורט של - - - היא לא סיפרה עליה, אבל בעבודה הזאת נמצא שמהנערים שהתאבדו 70 תלמידים שהתאבדו, מתו. בדיעבד כשנבדק, בחצי מהמקרים היה תלמיד אחר שידע שהחבר שלו עומד להתאבד. ידע ולא עשה כי הוא חשב שזאת הלשנה. תוכנית YAM בדיוק נוגעת שם. היא באה ואומרת, אל תשמרו את זה בסוד, תבואו לספר, tell someone, ספר למישהו, ספר למבוגר אחראי, ספר למדריך בצופים, ספר להורים, ספר למישהו, כי אם תסתיר, אתה לא עוזר, אתה מקריב את חברך.

הדבר השני שרציתי להגיד לכם, שנפגשתי עם מנכ"ל משרד הביטחון על התאבדויות בצבא ועלה שם העניין שבעצם למה לעשות תוכנית מניעה בצבא אם אפשר לתפוס אותם שעה קודם, לפני שהם מתגייסים? לעשות את זה ביי"ב. ב-30 בחודש מנכ"ל משרד הביטחון ומנכ"ל משרד החינוך נפגשים איתי בקריה כשאני עומד להגיד שם את מה שאני אומר כאן, תכניסו את YAM, תממנו את זה ביחד אפילו, משרד הביטחון ומשרד החינוך. תממנו את זה יחד, תכניסו את זה שלא יהיה תלמיד אחד בישראל שלא הקדיש חמש שעות להבנה מה זה אומר דחפים אובדניים, איך אתה מציל את החבר שלך ולמי לפנות לבקש עזרה. חמש שעות בסך הכול, הצלת חיים מדידה שאי אפשר לעמוד מנגד. אני לא אשקוט עד שלא נעשה את זה.

היו"ר יעקב מרגי:

תודה. ד"ר שוש, תשלימי.

שושי אייזנברג הרץ:

עורכת דין שושי אייזנברג הרץ, מנהלת היחידה למניעת אובדנות.

אנחנו אחרי שלוש שנות פעילות ואחרי החלטת הממשלה. למעשה גם בהחלטה וגם בבסיס של התוכנית היה כתוב שאחרי שלוש שנים להסתכל קצת על מה שאנחנו עושים. אנחנו באמת נמצאים בשלב של מעבר מניהול של הקמה של התוכנית, ממש לידיעה שמדברת בנושא שבעצם כמו שאנחנו שמענו גם כאן, אף אחד לא רוצה להתעסק איתו. זה לא נוח לאף אחד לדבר עליו, אף אחד לא רוצה להיות אחראי על זה. אגב, לגבי מה ששירלי אמרה לגבי האחריות, אנחנו מדגישים בהכשרות שומרי הסף שזו לא לקיחת אחריות אלא זה אקטיביזם מניעתי. אנחנו מניעים את הציבור הרחב, גם במשרדי הממשלה, גם ברשויות

הציבוריות לעשות מניעה אקטיבית, להפוך את כולם לחברתיים יותר. אנחנו מדברים על זה שמניעת אובדנות היא לא רק בפן של בריאות נפש. אנחנו מלמדים את כולם להסתכל על הבריאות הנפשית, אבל בתחום בריאות הציבור ולכן גם אנחנו לא תחת בריאות הנפש, אנחנו תחת יחידת משנה למנכ"ל.

הפעולות שאנחנו עושים באמצעות משרד החינוך, הפעולות הרבות והטובות שיוכי הגדירה אותן כאן, אנחנו עושים עם משרד הרווחה את הטיפול במשפחות.

היו"ר יעקב מרגי:

המשרדים הייעודים העבירו את חלקם, במלואו?

שושי אייזנברג הרץ:

אין להם חלק. אנחנו מעבירים פעילות מלאה, אבל מה שכן אנחנו עושים עכשיו הרבה יותר מהודק ממה שעשינו בתחילת הדרך, כי בכל זאת אנחנו לומדים, אנחנו מתפתחים ואנחנו לומדים מחקרים חדשים גם כן, ממש יום יומי, תוך כדי הליכה. היום גם יש אוניברסיטה באנגליה שהתנדבה ללוות אותנו ביום יום אחרי שראו את מה שאנחנו עושים.

היו"ר יעקב מרגי:

משרד החינוך מבחינתכם כמובילים, כמתכללים, אתם רואים בזה את האופטימום? יש היענות מרבית? גרירת רגליים? דברי חופשי, יוכי לא שומעת.

שושי אייזנברג הרץ:

לא נראה לי שיגיע היום ואני באופן אישי אגיד שהגענו לאופטימום בנושא הזה.

היו"ר יעקב מרגי:

במסגרת תוכניות העבודה שלך.

שושי אייזנברג הרץ:

במסגרת תוכניות העבודה שלי, העבודה עם משרד החינוך, עבודה מאוד מרכזית.

היו"ר יעקב מרגי:

רמת הציפיות שלך ממשרד החינוך מתקיימת, יש מה לעשות?

שושי אייזנברג הרץ:

אני באמת אומרת ביושר, תמיד יש הרבה יותר מה לעשות.

העבודה עם משרד החינוך השתדרגה והשתכללה מאוד בשלוש שנים האחרונות. אנחנו עושים חיים קצת יותר קשים גם למשרדי הממשלה האחרים, ואגב, גם לעצמנו, בנושא הזה של בקרה פנימית ואישית שלנו. אנחנו הקמנו צוות של בקרה, גם פנימי וגם חיצוני שחלק מהבקרה יושבים פה, פרופ' ענת קלומק, פרופ' סנדרין, זאת אומרת שהבקרה שלנו גם לפעמים מראה דברים שאנחנו לא כל כך מרוצים מהם, גם במשרד החינוך, כי אם אנחנו מעבירים חלק ניכר מתקציב התוכנית למשרד החינוך כי אנחנו חושבים שהטיפול בצעירים, הם לוקחים איתם אחר כך לכל תחומי החיים שלהם. זה העתיד של מדינת ישראל. אנחנו מטפלים בגילאים יותר צעירים, אנחנו מונעים בגילאים יותר מבוגרים - - -

היו"ר יעקב מרגי:

את עונה לי תשובות שאני כפוליטיקאי צריך לענות על תשובות כאלה. תהיי תכליתית.

אני מראש מתנצל כי חלק מבקשות הדיבור לא יקבלו רשות דיבור. נרשמו ולא יוכלו לדבר כי בשעה 11:00 בדיוק אני צריך להיות בוועדה אחרת, לכן בואי בקצרה תאמרי לי, לו יצויר עכשיו, את כותבת את הסיכום, מה היית רוצה ממני, כי לא הצלחתי להבין ממך.

שושי אייזנברג הרץ:

אני רוצה תוכנית שמבוססת מחקר. אנחנו נתנו לנסות דברים בשלוש שנים האחרונות, כולל תוכניות חוסן וכו'. אני היום מעדיפה תוכניות שכבר הוכחו.

היו"ר יעקב מרגי:

במילים אחרות, את קוראת למשרד החינוך לעשות הכול לאמץ את - - -

שושי אייזנברג הרץ:

את מה שמוכח יותר.

היו"ר יעקב מרגי:

מה זה מוכח יותר?

שושי אייזנברג הרץ:

למשל תוכנית YAM.

היו"ר יעקב מרגי:

אז תאמרי YAM. אוקיי, תודה, הבנתי.

סליחה שאני מאיץ בדוברים הבאים. המועצה לשלום הילד, בבקשה.

לירון אשל:

אדוני, תודה רבה. לירון אשל, המועצה לשלום הילד.

אנחנו מודים על הדיון החשוב הזה ואנחנו גם ערים להתפתחות בשיח, במודעות, בהפעלת תוכניות ומאוד מברכים על זה. עם זאת, אני חייבת לומר שבשיח גם בוועדה וגם בחוץ, גם מה שאנחנו שומעים פה על נערים ונערות, דיברו על חטיבות ועל תיכונים, על גילאי 15-18.

במצגת ראו בנוגע לתוכנית YAM את האוכלוסייה שנבדקה, שהממוצע שלה הוא גיל 15, ואני מרגישה שבשיח נעלמת אוכלוסייה שלמה וזו אוכלוסיית הילדים. מהנתונים של השנתון הסטטיסטי של המועצה לשלום הילד, בשנת 2015 למעלה משליש מהניסיונות האובדניים היו עד גיל 14. 32 ניסיונות אובדניים עד גיל 9. אנחנו מדברים על בתי ספר יסודיים ואי אפשר בעצם להשלים את השיח הזה על אפיקי התמודדות - - -

היו"ר יעקב מרגי:

נתת לנו נקודה. תודה. מנכ"ל ער"ן.

דוד קורן:

דוד קורן.

התסכול שיש לנו בנושא הזה של אובדנות, שבשורה התחתונה, ותסלחו לי אולי על חוסר הצניעות, קל להציל מאובדנות. הקושי הוא שהם לא מגיעים אלינו. אנחנו בשנה האחרונה הצלנו שמונה מאות איש מהתאבדות ממש במהלך אירוע אובדני. חמש מאות, כפי שאתם יודעים, לא הצלנו כי הם לא פנו אלינו.

היו"ר יעקב מרגי:

אתה במילים אחרות אומר לי שלער"ן יש מאה אחוז הצלחה.

דוד קורן:

אני לא אגיד מאה, אבל תשעים ושמונה, וזה בהחלט מספר יפה.

אנחנו לא עושים את כל המשך הדרך שגיל ושושי, שאנחנו עובדים עם כולם, - - -

היו"ר יעקב מרגי:

אחד משלים את השני.

דוד קורן:

בדיוק. התסכול שלנו, שהחמש מאות איש האלה לא פנו אלינו.

היו"ר יעקב מרגי:

תודה. משרד האוצר. ב-2017, בתכנית הבנתי שהיה קיצוץ רוחבי 22%. אני רוצה לדעת האם בבסיס התקציב של 2018 התקציב למועצה הלאומית למניעת אובדנות או היחידה אכן קיים, יהיה? בבקשה.

ליאור קוטלר:

ליאור קוטלר ממשרד האוצר.

בשנת 2018 התקציב, הבסיס יהיה 18,395,000 מיליון.

היו"ר יעקב מרגי:

כמה היה ב-2017?

ליאור קוטלר:

גם 18 מיליון. זה בבסיס.

היו"ר יעקב מרגי:

אנחנו נקרא לכם בדיון להחזיר את הקיצוץ הרוחבי, להעצים את התקציב.

יש לך משהו להוסיף? תודה, אני מאוד מודה לך. בבקשה.

טלי דאואן קטן:

טלי דאואן קטן מפורום ועדי ההורים היישובים.

אני מטפלת בשנה האחרונה בפורום בתחום של מניעת פגיעות מיניות.

היו"ר יעקב מרגי:

את הציר של ההידברות עם משרד החינוך, עם יוכי?

טלי דאואן קטן:

נכון, עם יוכי ועם גיל.

הדבר היחיד שאני רוצה לצאת מכאן מבחינת הפורום, זו אמירה שאנחנו צריכים לעשות עבודה מקיפה. התוכנית, אנחנו מאוד מברכים עליה וגם על היום הזה שמעלים מודעות לנושא, אבל כדי לעשות שינוי מהותי אנחנו צריכים לכלול את כל הגורמים שמקיפים את הילדים ואת בני הנוער, שזה הרשויות,

שזה צוותי ההוראה, שזה בני הנוער עצמם וכמובן ההורים. נורא קשה לנו שההורים לא שותפים בחלק מהתוכניות.

אני רוצה להגיד שאי אפשר לעבוד בתוכנית במתכונת פיילוט, אנחנו צריכים לפתוח אותה לכמה שיותר בתי ספר, והכי חשוב, לא לפחד לדבר על אובדנות.

היו"ר יעקב מרגי:

ואתם תיתנו כתף חמה?

טלי דאואן קטן:

תמיד. אנחנו שם.

היו"ר יעקב מרגי:

תודה רבה לכם. אילן גזית, בבקשה.

אילן גזית:

אני פה נציג של מועצת תנועות הנוער.

לפני שנתיים נכנסו תנועות הנוער באופן מעמיק למניעת אובדנות. שנה שעברה התחלנו פיילוט להכשיר את כל השינשנים בישראל. מדובר על חבריה בני 18 שהם עצמם בקבוצת הסיכון, אבל הם מחנכים צעירים שהם הרבה פעמים אלה ששומעים את הקשיים של בני הנוער. אגב, זה בעזרת נשות המקצוע הנפלאות של שפ"י ובחיבוק מדהים של התוכנית הלאומית בליווי של פרופ' ענת קלומק.

אנחנו השנה הולכים להכשיר 1,500 שינשנים וזו בעצם הכשרה של בני נוער. הגשנו לשר הבריאות תוכנית להכשיר 40,000 מד"צים, זה אגב גם בארגוני הנוער, להגיע למאות אלפים של בני נוער בחינוך הבלתי פורמלי. זה כסף קטן ואנחנו יכולים לעשות את זה יחסית בקלות בלי הבירוקרטיה.

היו"ר יעקב מרגי:

תודה. פרופ' ענת קלומק.

פרופ' ענת קלומק:

נעים מאוד, ענת קלומק מהמרכז הבינתחומי בהרצליה, יועצת אקדמית לתוכנית, עובדת גם עם משרד החינוך ולאחרונה יותר גם עם משרד הבריאות.

קודם כול אני רוצה להגיד, אני חושבת שיש קונצנזוס, כולם רוצים את YAM וכמה שיותר מהר, אז מבחינתי אם משהו אחד טוב יצא מפה, זה ש-YAM יקודם.

דבר נוסף, אני רוצה להזכיר, כמו שפרופ' זלצמן הזכיר, יש עוד תוכניות. בארצות הברית לא סתם YAM פחות נכנס, זו תוכנית אירופאית של קבוצה אחת, פרופ' דנוטה וסרמן שכולנו מאוד מעריכים, אבל יש עוד תוכניות. ארצות הברית מאמצים הרבה יותר תוכנית של פיטר ויימן ברוצ'סטר, אז רק לשים את זה על השולחן.

היו"ר יעקב מרגי:

אבל אני לא רוצה להגיע למימדים של ארצות הברית.

פרופ' ענת קלומק:

צודק.

דבר נוסף שאני רוצה להגיד, זה שאם יש משהו שכן עוד אפשר לעשות, גם אם זה בתקציבים וגם אם זה בזמן ובאנרגיות ובחשיבה, זה הרבה יותר שיתוף פעולה, כי לתחושת משרדי הממשלה עובדים נפלא. קרה לא פחות ממהפך במדינת ישראל ויחד עם זאת המשרדים עדיין - - -

היו"ר יעקב מרגי:

הם יודעים לדבר ביניהם?

פרופ' ענת קלומק:

לא מספיק טוב, זו בדיוק הנקודה. אני רוצה להחמיא לכולם, אבל עדיין המון נופל בין הכיסאות.

היו"ר יעקב מרגי:

תודה. אחרון הדוברים, אבי קסב.

אבי קסב:

תודה רבה אדוני היושב ראש. שמי אבי קסב מארגון "חבל הצלה" שבעיקרו מתעסק יותר בעניין של מניעת התאבדויות אצל הורים גרושים.

הנקודה היחידה שאני רוצה להעלות פה היא נקודה שחלק גדול מהילדים והנוער שהם בעלי סיכון מוגבר להתאבדויות, הם אותם ילדים להורים גרושים.

היו"ר יעקב מרגי:

עוד אוכלוסייה שצריך לתת עליה את הפוקוס ואת הדגש.

אבי קסב:

עוד אוכלוסייה לשימת הפוקוס, כי גם אצלם אפשר לדעת מבעוד מועד כשיש אירועים - - -, לשים עליהם דגש במערכות החינוך ובקהילה.

היו"ר יעקב מרגי:

רבותי, תודה רבה לכם.

אני אומר כמה נקודות בסיכום. אם מישהו חושב שפספסתי משהו שנאמר, לא להתחיל לזרוק רעיונות חדשים.

הוועדה מודה לעמותת "בשביל החיים" על ליווי היום הזה בכנסת.

הוועדה מודה לחברי הכנסת שהשתתפו בדיון ועל הנכונות וההיענות המרשימה לשמש כחברי השדולה בכנסת למניעת אובדנות.

הוועדה קוראת למשרד הבריאות ולמשרד האוצר לתקצב בתקציב 2018, בבסיס התקציב את החלטת הממשלה למניעת אובדנות בסכום המקורי לפני הקיצוץ שהוא היה כ-27 מיליון ₪ בבסיס.

הוועדה קוראת לשר החינוך ולמנכ"ל לסייע בידי הגברת ד"ר יוכי סימן טוב לעשות הכול לאשר את תוכנית YAM בבתי הספר בהקדם האפשרי. הוועדה תעקוב אחרי יישום הבקשה הזו. ודאי שאני חושב שצריך לעשות זאת לאורך כל הסקאלה של הילדים במערכת החינוך.

תודה רבה, הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 10:58.